

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Europejski Pakt na rzecz Klimatu

(2020/C 440/17)

Sprawozdawca:	Rafał Kazimierz TRZASKOWSKI (PL/EPL), prezydent miasta stołecznego Warszawa
Dokument źródłowy:	Pismo Maroša Šeřčoviča, wiceprzewodniczącego Komisji Europejskiej, z dnia 11 marca 2020 r.

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

W sprawie osiągnięcia celów Europejskiego Zielonego Ładu w okresie po zakończeniu pandemii COVID-19

1. Z zadowoleniem przyjmuje propozycję Komisji dotyczącą ustanowienia Europejskiego Paktu na rzecz Klimatu, którego celem jest angażowanie obywateli oraz ich społeczności w opracowywanie działań w dziedzinie klimatu i środowiska poprzez podejmowanie konkretnych czynności w terenie, zachęcanie do otwartego dialogu ze wszystkimi podmiotami, tworzenie synergii, wspieranie zdolności i inicjowanie działań w dziedzinie klimatu. Uważa, że pakt ten należy opracować jako innowacyjny instrument zarządzania umożliwiający dwukierunkową komunikację, współpracę i wymianę informacji między poszczególnymi szczeblami, sektorami i terytoriami w celu zwiększenia skuteczności i legitymacji polityki UE w dziedzinie klimatu.
2. Przypomina, że pojęcie „pakt” zasadniczo określa przedsięwzięcie między równymi partnerami podejmowane z myślą o wspólnych lub wzajemnych korzyściach oraz osiągnięciu wspólnych celów. Dlatego ponownie zaznacza, że władze lokalne i regionalne są gotowe współpracować jako partnerzy z instytucjami UE, państwami członkowskimi i wszystkimi odpowiednimi zainteresowanymi stronami w ramach Paktu na rzecz Klimatu, aby wspólnie realizować cele w zakresie neutralności klimatycznej i wdrażać cele zrównoważonego rozwoju ONZ. Wspólne podejście przyjęte w pakcie nie powinno jednak odrzucać istniejących różnorodnych wyzwań związanych ze zmianą klimatu na różnych obszarach UE. Wspólne cele powinny zatem odzwierciedlać szczególne potrzeby geograficzne również w oparciu o systematyczną ocenę tych potrzeb i cech.
3. Zaznacza, że pandemia COVID-19, a zwłaszcza wynikający z niej kryzys gospodarczy, prawdopodobnie zmusi nas do uzupełnienia pierwotnej wizji Paktu na rzecz Klimatu. Podkreśla jednak z naciskiem, że Komisja Europejska i państwa członkowskie muszą zadbać o to, by obecny kryzys nie spowolnił koniecznej transformacji Unii Europejskiej w kierunku neutralności klimatycznej, lecz raczej został wykorzystany jako szansa na jej przyspieszenie. Obejmuje to wyznaczenie celu ograniczenia emisji CO₂ do 2030 r. do co najmniej 55 %.
4. Potwierdza swoje zobowiązanie do postrzegania 17 celów zrównoważonego rozwoju ONZ jako integralnej części Zielonego Ładu i w związku z tym zgadza się z ONZ, że obok działań na rzecz ochrony klimatu i przyrody należy uwzględnić wymiar społeczny jako integralną część zrównoważonego rozwoju. Wszyscy mieszkańcy Europy muszą mieć możliwość uczestnictwa w życiu społecznym. Oprócz zabezpieczenia społecznego obejmuje to w szczególności równość płci, dostęp do wysokiej jakości edukacji i zapewnienie zdrowego życia wszystkim osobom w każdym wieku. Jednocześnie należy podkreślić, że zobowiązanie do realizacji 17 celów zrównoważonego rozwoju obejmuje współpracę z naszymi partnerami spoza UE w oparciu o te same wartości.
5. Podkreśla, że Pakt na rzecz Klimatu powinien przede wszystkim stanowić czynnik sprzyjający współpracy między władzami lokalnymi i regionalnymi a instytucjami europejskimi. Z jednej strony powinien być innowacyjnym narzędziem zarządzania, które służy do rozwijania pomysłów, przekazywania informacji z terenu do unijnego procesu decyzyjnego, ulepszania wdrażania strategii politycznych UE i koordynacji działań w zakresie przeciwdziałania zmianie klimatu, a jednocześnie do radzenia sobie z kryzysem gospodarczym spowodowanym pandemią COVID-19. Środki stymulujące gospodarkę powinny sprzyjać zarówno zwiększaniu odporności społeczeństw, jak i dekarbonizacji gospodarki w celu osiągnięcia neutralności klimatycznej najpóźniej do 2050 r. Wszystkie przygotowywane polityki powinny być analizowane pod kątem ich wpływu na klimat i środowisko.

6. Zaznacza, że Pakt na rzecz Klimatu powinien dodać bodźca zobowiązaniom już podpisanym na szczeblu lokalnym przez podmioty lokalne (MŚP, szkoły, władze lokalne, szkoły wyższe itp.) i generować nowe zobowiązania, tak aby do 2050 r. uczynić z Europy pierwszy kontynent neutralny dla klimatu.

7. Podkreśla zatem, że Pakt na rzecz Klimatu powinien również stanowić inicjatywę parasolową z własną marką dla istniejących i przyszłych lokalnych paktów klimatycznych⁽¹⁾ lub partnerstw na szczeblu lokalnym działających na rzecz osiągnięcia jasnych celów w dziedzinie klimatu przy udziale społeczeństwa obywatelskiego, przedsiębiorstw i innych zainteresowanych stron. Powinien pomagać uzyskać poparcie obywateli dla polityki na rzecz klimatu, ułatwiać wymianę najlepszych praktyk i powielanie i zwiększanie skali najbardziej udanych europejskich inicjatyw oraz pobudzać tworzenie lokalnych paktów klimatycznych w całej UE.

8. Z zadowoleniem przyjmuje wyraźne zobowiązanie Komisji do zwrócenia szczególnej uwagi na regiony najbardziej oddalone w ramach Europejskiego Zielonego Ładu, biorąc pod uwagę ich podatność na skutki zmiany klimatu i klęsk żywiołowych oraz ich wyjątkowe atuty, takie jak różnorodność biologiczna czy źródła energii odnawialnej, i oczekuje przyjęcia w tym celu konkretnych środków.

9. Potwierdza swoje zaangażowanie na rzecz wspierania Komisji oraz władz lokalnych i regionalnych w pomyślnym wdrażaniu Zielonego Ładu, a zwłaszcza w uczynieniu z Paktu na rzecz Klimatu potężnego narzędzia wspierania władz lokalnych i regionalnych w realizacji tego ambitnego projektu i nadaniu im w tym proaktywnej roli. Zwraca uwagę, że to innowacyjne i przekrojowe podejście przyjęte w ramach Zielonego Ładu i ożywienia gospodarczego wymaga zupełnie nowego ustosunkowania się do budowania zdolności władz lokalnych i regionalnych, które powinno być ukierunkowane na wszystkie sektory i na bardziej zintegrowane zarządzanie. Pakt na rzecz Klimatu powinien być okazją do stworzenia kultury Zielonego Ładu wśród wszystkich władz lokalnych i regionalnych i do budowania świadomości obywateli na temat wszystkich odnośnych dziedzin polityki oraz do ich zaangażowania w te strategie.

10. Podkreśla, że obecna nadzwyczajna sytuacja zdrowotna związana z pandemią COVID-19 raz jeszcze wskazuje w całej Europie na rolę władz lokalnych i regionalnych jako kluczowych decydentów i świadczeniodawców usług publicznych będących na pierwszej linii reagowania na lokalne potrzeby i wyzwania zwłaszcza w okresach globalnego zagrożenia. Zwraca uwagę, że społeczności lokalne i ich obywatele powinni ponownie przyjąć na siebie rolę kluczowych partnerów w opracowywaniu działań w dziedzinie klimatu oraz ochronie, odtwarzaniu i kształtowaniu środowiska naturalnego, która to rola została zakłócona przez nasilającą się globalizację i uprzemysłowienie, zbyt często oparte na nierównoważonym wykorzystywaniu ograniczonych zasobów.

11. Proponuje wykorzystanie przykładów najlepszych praktyk w walce ze zmianą klimatu na szczeblu lokalnym i regionalnym, takich jak Under2Coalition – globalna grupa na szczeblu niższym niż krajowy, w której skład wchodzi ponad 220 krajów związkowych, regionów i gmin. Celem jest skorzystanie ze zgromadzonych danych przy opracowywaniu długoterminowych strategii w dziedzinie klimatu oraz postrzeganie wymiany doświadczeń w zakresie udanych metod, innowacyjnych rozwiązań i cennych wniosków płynących z takich inicjatyw jako integralnej części Paktu na rzecz Klimatu.

12. Przyjmuje z zadowoleniem komunikaty Komisji „Budżet UE napędza plan odbudowy Europy” oraz „Decydujący moment dla Europy: naprawa i przygotowanie na następną generację” i ponownie wyraża poparcie dla europejskiej polityki w zakresie neutralności klimatycznej, uważanej za niezbędną i pierwszoplanową strategię mającą zapewnić Europie zrównoważoną przyszłość. W kontekście trwającej pandemii polityka na rzecz neutralności klimatycznej i odporność terytorialna musi stać się podstawą strategii naprawy gospodarczej neutralnej dla klimatu w trosce o to, by wszystkie fundusze zainwestowane w naprawę europejskich gospodarek znacząco przyczyniły się do przyspieszonego przejścia na neutralność klimatyczną, ochrony różnorodności biologicznej i zwiększenia odporności terytoriów w przewidzianych ramach.

⁽¹⁾ Por. np. lokalne pakiety klimatyczne w miastach takich jak Sztokholm, Rotterdam, Amsterdam i Nantes.

13. Ponownie podkreśla, że dobrze opracowane strategie służące przeciwdziałaniu zmianie klimatu mogą stwarzać możliwości gospodarcze: zdaniem Komisji osiągnięcie neutralności klimatycznej może doprowadzić do 2-procentowego wzrostu unijnego PKB do 2050 r. i do oszczędności rządu 200 mld EUR rocznie dzięki unikniętym kosztom opieki zdrowotnej oraz do stworzenia 1 miliona miejsc pracy w zielonej gospodarce. Te możliwości prawdopodobnie jeszcze zyskają na znaczeniu w świetle wychodzących na jaw powiązań między obecną pandemią i ryzykiem wystąpienia kolejnych a degradacją środowiska, utratą różnorodności biologicznej i skutkami zmiany klimatu. W związku z tym Komitet z zadowoleniem przyjmuje fakt, że jednym z priorytetowych działań Paktu na rzecz Klimatu będzie sadzenie drzew, regeneracja przyrody i zazielenianie obszarów miejskich i apeluje, by uwzględniono również zieloną infrastrukturę oraz działania na rzecz oszczędzania wody i obiegu zamkniętego w gospodarce wodnej.

14. Podkreśla, że w nadzwyczajnych okolicznościach spowodowanych pandemią konieczne jest, by nie pozostawić w tyle żadnych obywateli. Obecnie, bardziej niż kiedykolwiek, zarówno działania w dziedzinie klimatu, jak i instrumenty naprawcze powinny dotrzeć zarazem do miast i na obszary wiejskie, a także do wszystkich sektorów gospodarki. Szczególną uwagę należy poświęcić tradycyjnym sektorom produkcyjnym, które najbardziej odczuły skutki środków wprowadzonych w celu zwalczania pandemii COVID-19. W tym kontekście z zadowoleniem przyjmuje zapowiadaną inicjatywę dotyczącą fali renowacji, której celem jest poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych i prywatnych przy jednoczesnym zapewnieniu miejsc pracy i pobudzeniu sektora budowlanego.

15. Podkreśla, że władze lokalne i regionalne powinny mieć bezpośredni dostęp do funduszy europejskich (zarówno z budżetu europejskiego, jak i od innych europejskich instytucji finansowych takich jak EBI) w celu przewycięcia kryzysu gospodarczego spowodowanego pandemią COVID-19 i przeciwdziałania kryzysowi klimatycznemu. W szczególności należy ustanowić dodatkowe instrumenty umożliwiające – zwłaszcza w przypadku projektów w ramach Zielonego Ładu – bezpośredni dostęp do funduszy UE takich jak instrument na rzecz miast „City Facility” w ramach programu „Horyzont 2020”, innowacyjne działania miejskie w ramach EFRR (art. 8) czy przyszła Europejska inicjatywa miejska na okres po 2020 r. w rozumieniu rozporządzenia w sprawie EFRR/Funduszu Spójności (art. 10).

16. Uważa w związku z tym, że Pakt na rzecz Klimatu powinien sprzyjać bezpośredniemu dostępowi władz lokalnych i regionalnych do funduszy UE na potrzeby podejmowanych przez nie zrównoważonych działań w kontekście nowych wieloletnich ram finansowych zgodnie z zasadą pomocniczości. Apeluje w szczególności o umożliwienie bezpośredniego dostępu do zasobów przydzielonych w ramach instrumentu „Łącząc Europę”. Domaga się także, aby przeznaczono 10 % środków nowego EFRR na zrównoważony rozwój obszarów miejskich. Proponuje, by opracowano politykę neutralności klimatycznej z odrębnym budżetem w ramach przyszłych WRF, podobną do polityki rolnej lub regionalnej i zapewniającą bezpośredni dostęp do funduszy miastom i regionom wybierającym zieloną ścieżkę żywienia gospodarczego.

17. Zgadza się z konkluzjami rady ds. misji „Inteligentne miasta neutralne dla klimatu” w ramach programu „Horyzont Europa”, w których apeluje się o dalsze wspieranie 100 miast europejskich w ich systemowym przejściu na neutralność klimatyczną do 2030 r., z jednoczesnym wykorzystaniem środków finansowych programu „Horyzont Europa”, europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, ważnych projektów stanowiących przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania, InvestEU i innych instrumentów UE.

18. KR i EBI powinny stać się bliskimi partnerami członków Paktu na rzecz Klimatu i wspierać Komisję w jej staraniach o to, by pakt odpowiadał założonemu celowi i był dostępny dla wszystkich jednostek samorządu lokalnego i regionalnego niezależnie od ich wielkości, położenia geograficznego czy kontekstu społeczno-ekonomicznego.

19. Zwraca się do Komisji o ponowne rozważenie obszarów głównego zainteresowania z myślą o dostosowaniu Paktu na rzecz Klimatu do neutralnej dla klimatu strategii naprawy gospodarczej – przy czym pakt powinien koncentrować się na szerszym zakresie działań, w zależności od tego, jakie projekty są gotowe do realizacji, oraz od konkretnych potrzeb różnych społeczności lokalnych.

20. Zaznacza, że opracowane przez sygnatariuszy Porozumienia Burmistrzów plany działania na rzecz zrównoważonej energii i klimatu zawierają imponujący zestaw działań, które można by natychmiast sfinansować i wdrożyć, jak również że wiele struktur współpracy samorządów lokalnych i regionalnych na rzecz klimatu i środowiska oraz wiele indywidualnych samorządów lokalnych i regionalnych ma podobne plany, które można by wykorzystać w tym samym celu. Wyraża gotowość do dalszego wspierania rozwoju tej inicjatywy we współpracy z Komisją Europejską i Biurem Porozumienia Burmistrzów w celu zwiększenia poparcia politycznego i silniejszego włączenia Porozumienia w krajowe ramy energetyczne i klimatyczne.

21. Podkreśla, że władze lokalne i regionalne wspierają ambitne przejście na czystą, przystępną cenowo i bezpieczną energię i proponuje wspieranie stałego, wielopoziomowego dialogu na temat Zielonego Ładu z władzami lokalnymi i regionalnymi oraz innymi zainteresowanymi stronami w ramach narzędzi Paktu na rzecz Klimatu i z ich zastosowaniem.

22. Uważa, że dostępność czystej energii obejmuje dwa główne wyzwania: musi być ona konkurencyjna cenowo oraz łatwo dostępna. Chociaż rozwój techniczny zmniejsza lukę kosztową w stosunku do innych źródeł energii, władze lokalne i regionalne odgrywają kapitalną rolę w ułatwianiu odpowiedniego dostępu do finansowania rozwoju odpowiedniej infrastruktury. Dlatego potrzebny jest szybki dostęp do wsparcia finansowego dla władz lokalnych i regionalnych zaangażowanych w działania na rzecz łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej; Europejski Pakt na rzecz Klimatu powinien pomagać w zrozumieniu kluczowych potrzeb władz lokalnych i regionalnych w różnych okolicznościach oraz w opracowaniu, w oparciu o ich doświadczenia, odpowiednich narzędzi wsparcia na szczeblu UE. W tym kontekście KR jest gotów współpracować z KE i władzami lokalnymi i regionalnymi w zakresie konkretnych działań i inicjatyw w celu poprawy dostępu do czystej energii w całej UE.

23. Sugeruje, by jednym z kluczowych zagadnień objętych Paktem na rzecz Klimatu była inicjatywa dotycząca fali renowacji, która może stać się jednym z głównych elementów trwałego ożywienia gospodarczego, jak zapowiedziano w komunikacie Komisji „Decydujący moment dla Europy: naprawa i przygotowanie na następną generację”. W tej dziedzinie szczególnie ważne jest tworzenie wspólnych inicjatyw sektorów publicznego i prywatnego, a władze lokalne i regionalne mają najlepszą możliwość informowania obywateli o korzyściach i istniejących narzędziach wspierania renowacji ich domów, dając przykład, łącząc i wspierając lokalne przedsiębiorstwa dysponujące niezbędną wiedzą fachową na różnych poziomach, a także opracowując narzędzia dostępu do krajowej lub unijnej pomocy finansowej. Ponadto władze lokalne i regionalne powinny być wzorem w zakresie renowacji budynków publicznych i wspierać w szczególności energetyczną renowację mieszkań socjalnych i innych mieszkań będących własnością publiczną.

24. Zaznacza, że szczebel lokalny i regionalny znajduje się zarówno na początkowym etapie zrównoważonej gospodarki o obiegu zamkniętym (regiony, w których gospodarka opiera się na biomase), jak i na jej etapie końcowym (gospodarka odpadami, recykling) i że z uwagi na to powinien być włączony w opracowywanie i wdrażanie odnośnych strategii. Podkreśla zatem, że z racji szczególnego znaczenia tych zagadnień dla obywateli i przedsiębiorstw Pakt na rzecz Klimatu można wykorzystać do wypuklenia konkretnych obszarów wymagających wsparcia.

25. Wzywa ponadto do ustanowienia stałego mechanizmu dialogu między Komisją Europejską a Europejskim Komitetem Regionów w sprawie inicjatywy dotyczącej fali renowacji.

26. Proponuje, by w celu osiągnięcia neutralności klimatycznej instytucje europejskie pomogły władzom lokalnym i regionalnym w przestawieniu transportu publicznego do 2030 r. na pojazdy elektryczne i korzystanie z innych zrównoważonych paliw transportowych – stanowiłoby to także narzędzie przezwyciężenia kryzysu gospodarczego.

27. Biorąc pod uwagę zakres kompetencji władz lokalnych i regionalnych, proponuje, by oprócz zrównoważonej mobilności zajęły się następującymi kluczowymi dziedzinami polityki w ramach unijnego Paktu na rzecz Klimatu: efektywność energetyczna budynków, odnawialne źródła energii, gospodarka o obiegu zamkniętym (w tym woda i odpady), promocja odpowiedzialnej i zrównoważonej konsumpcji, regeneracja przyrody i różnorodności biologicznej oraz rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury w szczególności na obszarach miejskich, a także promowanie zrównoważonej, przyjaznej i inkluzywnej turystyki. Oprócz zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych oferują one możliwość tworzenia nowych, wysokiej jakości miejsc pracy, osiągnięcia postępu w zakresie badań, rozwoju i innowacji oraz poprawy zdrowia i dobrostanu obywateli, a co za tym idzie, ograniczenia kosztów opieki zdrowotnej w UE. Pożądanym byłoby również, gdyby powyższe obszary obejmowały także zagadnienia z zakresu zwiększenia retencji wody, zmniejszania zużycia wody oraz tworzenia stref ochrony bioróżnorodności.

28. Uznaje, że wdrożenie kryteriów ekologicznych w zamówieniach publicznych oraz warunkowość dostępu do finansowania związana z ograniczeniem emisji gazów cieplarnianych będzie ważnym bodźcem, który przyczyni się do niezbędnej zmiany modelu gospodarczego prowadzącego do osiągnięcia celów Zielonego Ładu. Dlatego w Pakcie na rzecz Klimatu powinno się przewidzieć specjalne działania w zakresie opracowania odpowiednich kryteriów i pomiarów oraz wspierania samorządów lokalnych i regionalnych (również tych mniejszych, w przypadku których złożoność przepisów dotyczących zamówień publicznych jest często poważną barierą dla inwestycji) w ich stosowaniu, a jednocześnie należy wezwać unijne i krajowe organy administracji do uproszczenia przepisów, udzielania w razie konieczności wsparcia technicznego oraz określenia odpowiednich kryteriów i wymogów dotyczących ekoprojektu. Komitet zachęca UE, państwa członkowskie oraz władze lokalne i regionalne do opracowania i dalszego rozwijania dobrowolnych zobowiązań ich administracji do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych. Pakt na rzecz klimatu mógłby zapewnić wspierające ramy w tym zakresie.

29. Podkreśla, że coraz większa liczba badań wskazuje na istnienie związku między zdrowiem a ochroną środowiska ⁽²⁾, w tym zmniejszeniem zanieczyszczenia powietrza. W związku z tym zwraca się do Komisji o uwzględnienie wymiaru zdrowotnego w ramach Zielonego Ładu, poczynając od opracowania europejskiej strategii na rzecz zdrowia, środowiska i zmiany klimatu, na wzór strategii WHO ⁽³⁾. Prowadzone w ramach Paktu na rzecz Klimatu działania informacyjne pod adresem obywateli i społeczeństwa obywatelskiego powinny być ważnym narzędziem służącym zwiększaniu świadomości na temat tych powiązań oraz budowaniu poparcia dla tego, by uwzględnić te aspekty w procesie kształtowania odpowiedniej polityki na wszystkich szczeblach.

30. Proponuje, aby w związku z unijną strategią w zakresie wodoru na rzecz Europy neutralnej dla klimatu (COM(2020) 301 final) Pakt na rzecz Klimatu wspierał również rozwój gospodarki wodorowej wykorzystującej ekologiczny wodór pozyskiwany w regionach i miastach dzięki odnawialnym źródłom energii (zob. CdR 2020/549).

31. Wzywa wszystkie instytucje i państwa członkowskie UE do kontynuowania prac nad ambitnym zestawem nowych, ustalonych na poziomie krajowym wkładów. Przypomina również o znaczeniu zaangażowania unijnych władz lokalnych i regionalnych w ten proces – poprzez stworzenie systemu wkładów ustalanych na szczeblu lokalnym, uzupełniającego wkłady ustalane na poziomie krajowym – i lepszym powiązaniu ambitnych celów lokalnych, regionalnych, krajowych i europejskich, począwszy od prac wykonywanych w ramach Światowego Porozumienia Burmistrzów. Zaznacza, że Pakt na rzecz Klimatu mógłby być potężnym instrumentem służącym osiągnięciu tego celu.

32. Podkreśla kluczową rolę technologii cyfrowych w budowaniu bardziej odpornego społeczeństwa oraz ich potencjał pod względem ogólnego pozytywnego wpływu na ograniczenie emisji i ożywienie gospodarcze. Uważa zatem, że należy przewidzieć ściślejszą integrację między przejściem na neutralność klimatyczną a zrównoważoną transformacją cyfrową oraz że Pakt na rzecz Klimatu mógłby być narzędziem służącym przedyskutowaniu potencjalnych synergii między tymi dwoma transformacjami oraz ich dalszemu zbadaniu, przy uwzględnieniu niedawnych doświadczeń władz lokalnych i regionalnych w zakresie reagowania na nadzwyczajną sytuację zdrowotną.

W sprawie zwiększania świadomości i budowania zdolności

33. Ponownie podkreśla kluczową rolę przystosowania się do zmiany klimatu dla budowania odpornych terytoriów i zmniejszania rocznych strat wynikających z niekorzystnego wpływu klimatu. Zwraca w tym kontekście uwagę na potrzebę podjęcia szeregu zdecydowanych działań w celu poprawy zdolności władz lokalnych i regionalnych do wdrażania polityki w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu, poczynając od strategii w zakresie zrównoważonego finansowania i wzmoczonych działań na rzecz budowania zdolności. Kluczową kwestią jest również możliwość monitorowania postępów dotyczących inwestycji związanych ze zmianą klimatu na poziomie miast i regionów. Obecnie zakres danych w tym obszarze jest ograniczony. Wzywa Komisję do uwzględnienia tych aspektów przy opracowywaniu nowej strategii UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu i powiązania jej z Paktem na rzecz Klimatu.

34. Podkreśla zasadniczą rolę władz lokalnych i regionalnych w odniesieniu do produkcji żywności i gospodarowania gruntami. Istnieje też możliwość wspierania lepszych tendencji żywieniowych poprzez edukację, catering i zamówienia publiczne. Zaznacza, że w ramach bardziej zrównoważonej produkcji żywności należy również uwzględnić tworzenie miejsc pracy, transport towarów i opakowania, a włączenie sektora rolnego do systemu handlu emisjami powinno lepiej odzwierciedlać wkład tego sektora jako pochłaniacza dwutlenku węgla.

35. Zwraca uwagę na to, że koncepcja zrównoważonego rozwoju powinna uwzględniać znaczenie zajmowania gruntów i gospodarowania nimi, co na obszarach odizolowanych, słabo zaludnionych i oddalonych dokonywane jest zazwyczaj przez rolników i rybaków. Władze lokalne i regionalne powinny ułatwiać instalowanie się nowych osób w społecznościach wiejskich jako sposób na uniknięcie presji demograficznej na miasta, racjonalizację usług publicznych oraz ich kosztów, promowanie zrównoważonego użytkowania gruntów i ograniczenie emisji związanych z transportem; wymaga to pomocy i ukierunkowanego finansowania w celu stworzenia niezbędnej infrastruktury potrzebnej do pracy zdalnej, jak również mobilności, cyfryzacji (dostępu do konsumenta lokalnego i wprowadzania na rynek produktów z tych obszarów), usług socjalnych i zdrowotnych.

⁽²⁾ <https://www.eea.europa.eu/themes/human>

⁽³⁾ <https://www.who.int/phe/publications/global-strategy/en/>

36. Uważa, że strategie na rzecz ograniczenia ryzyka wystąpienia klęsk żywiołowych związanych ze zmianą klimatu będą odgrywać coraz większą rolę. Należy zatem wspierać władze lokalne i regionalne w lepszym zrozumieniu i zintegrowaniu tych strategii, by wzmocnić ogólną odporność podległych im obszarów oraz ich zdolność do radzenia sobie w sytuacjach nadzwyczajnych.

37. Zaznacza, że władze lokalne i regionalne mają trudności z dostępem do finansowania, co osłabia wskaźnik absorpcji funduszy UE. Pakt na rzecz Klimatu powinien wypełnić tę lukę poprzez zgromadzenie wszystkich istniejących środków wsparcia dla władz lokalnych i regionalnych, aby mogły one rozeznaczyć się w funduszach UE, a także, by dostarczyć im brakujących informacji we wszystkich językach urzędowych UE w sposób przyjazny dla użytkownika.

38. Podkreśla, że należy przyznać edukacji centralną rolę w tworzeniu nowej kultury ochrony środowiska i klimatu, co wiąże się z dążeniem do przeprowadzenia istotnych zmian społecznych. W tym kontekście Pakt na rzecz Klimatu mógłby promować we współpracy z władzami lokalnymi i regionalnymi udział publicznych, lokalnych i prywatnych organizatorów wychowania, edukacji i informacji, w szczególności szkół i centrów informacyjnych Europe Direct, w tworzeniu tej nowej kultury. Inicjatywy te powinny być powiązane z silnym dążeniem do cyfryzacji, która okazuje się być podstawowym narzędziem kształcenia w obecnych czasach.

39. Uznaje doskonałość europejskich uczelni wyższych i ośrodków badawczych i wzywa Komisję do włączenia ich do Paktu na rzecz Klimatu jako istotnego źródła wiedzy i potencjalnego silnego sojusznika w tworzeniu skutecznej platformy na rzecz budowania zdolności, a także do wspierania koordynacji między tymi ośrodkami a władzami lokalnymi i regionalnymi w celu opracowania opartych na współpracy projektów pilotażowych ułatwiających podejmowanie decyzji i dzielenie się udanymi doświadczeniami.

W sprawie inicjowania działań i pogłębienia współpracy wielostronnej

40. Uważa, że należy doprecyzować i jeszcze bardziej rozwinąć inicjatywę dotyczącą Porozumienia Burmistrzów oraz inne formy współpracy władz lokalnych i regionalnych w dziedzinie klimatu i energii, aby stały się kluczowymi narzędziami Paktu na rzecz Klimatu służącymi inicjowaniu działań lokalnych. Należy zatem wspierać zaangażowanie obywateli, odpowiednich organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw, placówek badawczych i uczelni wyższych i dążyć do przyjęcia podejścia opartego na poczwórnej helisie.

41. Zwraca uwagę na strategiczne znaczenie powiązania krajowych i regionalnych dualnych systemów kształcenia zawodowego z osiągnięciem celów Europejskiego Zielonego Ładu w ścisłej współpracy z podmiotami systemów szkolnictwa podstawowego i wyższego oraz podmiotami z dziedziny badań naukowych, co jest najlepszym sposobem podnoszenia kwalifikacji pracowników i ich integracji w przedsiębiorstwie z myślą o zwalczaniu zmiany klimatu.

42. Podkreśla znaczenie wielu inicjatyw UE skierowanych do miast i regionów w ramach Zielonego Ładu. Uważa jednak, że władze lokalne i regionalne niedostatecznie je wykorzystują ze względu na brak jasnego oglądu wszystkich istniejących możliwości, ich charakterystyk i głównych celów. Pakt na rzecz Klimatu powinien zapewnić wgląd w te możliwości, wspierać władze lokalne i regionalne w wyborze najodpowiedniejszych inicjatyw oraz zaproponować stopniową ścieżkę przechodzenia do neutralności klimatycznej z możliwie łatwo dostępną ofertą w zakresie komunikacji i informacji dla samorządów terytorialnych pozwalającą na szybkie wdrożenie działań. Porozumienie Burmistrzów oraz inne formy współpracy na rzecz klimatu i energii z udziałem władz lokalnych i regionalnych mogłyby stanowić centralny element tego systemu.

43. Zwraca uwagę na wcześniej wyrażane stanowiska KR-u, zwłaszcza na uwzględnienie koncepcji spójności cyfrowej jako czynnika sprzyjającego lepszej integracji wszystkich obywateli UE, w połączeniu z konkretnymi i ukierunkowanymi programami mającymi na celu podniesienie umiejętności cyfrowych oraz monitorowanie i dostosowanie odpowiednich strategii. Projekty dotyczące inteligentnych miast powinny stanowić dobrą podstawą do tworzenia na większą skalę projektów w zakresie budowania zdolności, które powinny być wystarczająco elastyczne, aby można było dostosować je do różnych realiów.

44. Uznaje kluczową rolę wzajemnego uczenia się w skutecznym i pragmatycznym podejściu do wdrażania Zielonego Ładu: tworzenie dwustronnych partnerstw i repozytoriów najlepszych praktyk, na przykład poprzez takie inicjatywy jak Porozumienie Burmistrzów, może być potężnym narzędziem wspomagającym władze lokalne i regionalne w inicjowaniu neutralnej dla klimatu polityki, bez konieczności rozpoczęcia od zera.

45. Dostrzega, że na poziomie lokalnym istnieje wiele doświadczeń w dziedzinie współtworzenia rozwiązań politycznych, umożliwiania zgromadzeń obywatelskich, pobudzania dialogu obywatelskiego i propagowania budżetowania partycypacyjnego. Doświadczenia te stanowią solidny, inspirujący korpus, który pokazuje, jak można bezpośrednio angażować ludzi w formułowanie i osiąganie ambitnych celów w dziedzinie klimatu. Pakt na rzecz Klimatu powinien opierać się na wiedzy poziomu lokalnego, przyznając władzom lokalnym i regionalnym rolę podmiotów ułatwiających udział szerokiemu spektrum interesariuszy lokalnych i obywateli.

46. Zwraca uwagę na niewielką skalę większości lokalnych projektów dotyczących transformacji energetycznej i ochrony klimatu w porównaniu z optymalną skalą uznawaną przez duże podmioty finansowe. W tym kontekście Pakt na rzecz Klimatu mógłby stworzyć narzędzie dla władz lokalnych i regionalnych umożliwiające im znalezienie partnerów wśród równorzędnych podmiotów i zagregowanie projektów, by zapewnić im dostęp do wszystkich możliwości finansowania.

47. Uznaje znaczny potencjał partnerstwa publiczno-prywatnego w finansowaniu neutralnej dla klimatu transformacji i podkreśla, że tego rodzaju podejście jest nadal wyzwaniem dla wielu władz lokalnych i regionalnych. Zatem należy zapewnić więcej wytycznych i wsparcia, by wszystkie jednostki samorządu terytorialnego mogły w jak największym stopniu skorzystać z tej możliwości.

48. Zaznacza, że przezwyciężenie kryzysu klimatycznego oznacza radykalną zmianę naszych przyzwyczajeń jako obywateli i konsumentów. W związku z tym należy w pełni uznać rolę wszystkich obywateli jako aktywnych zainteresowanych stron i wzmocnić ich pozycję poprzez podejście oparte na uczestnictwie, na przykład w ramach żywego laboratorium lub poprzez mikro-granty na realizację projektów w małej skali, w najbliższym otoczeniu mieszkańców, poprzez lokalne wspólnoty i organizacje pozarządowe. Należy na wszystkich szczeblach zachęcać do przemiany konsumentów w prosumentów i odpowiednio wspierać ten proces finansowo. Ponadto zaangażowanie obywateli trzeba wspierać dzięki zastosowaniu innowacyjnych technologii takich jak inteligentne liczniki czy specjalistyczne aplikacje na smartfony. Władze lokalne i regionalne mają tu do odegrania kluczową rolę.

W sprawie roli KR-u

49. Zobowiązuje się do promowania, wymiany i koordynowania wysiłków władz lokalnych i regionalnych w zakresie wdrażania Zielonego Ładu za pośrednictwem swojej grupy roboczej „Zielony Ład w terenie”, a także do zapewnienia szybkiej koordynacji działań w dziedzinie Zielonego Ładu i zielonego ożywienia gospodarczego z Komisją Europejską i innymi partnerami.

50. Zachęca krajowe stowarzyszenia władz lokalnych i regionalnych, by odgrywały aktywną rolę jako partnerzy KR-u i Komisji w działaniach dotyczących Zielonego Ładu. W tym celu można by ustanowić na odpowiednim poziomie punkty informacyjne w ramach Paktu na rzecz Klimatu, aby przekazywać informacje na temat Zielonego Ładu, w tym odnośnych inicjatyw, i zapewnić, by dotarły one do wszystkich zainteresowanych stron.

51. Planuje uruchomienie projektu paktu CoR4Climate w celu dalszego wspierania tej ważnej inicjatywy. Projekt obejmowałby wyznaczenie ambasadorów Zielonego Ładu, którzy mają pełnić rolę punktów kontaktowych ds. informacji i rozpowszechniania najlepszych praktyk związanych z Zielonym Ładem – w tym roli tego ostatniego jako akceleratora ożywienia społecznego i gospodarczego po kryzysie COVID-19. Planuje się, że projekt będzie również dotyczyć ożywienia komunikacji w sprawie Zielonego Ładu, zarówno publicznie, za pośrednictwem strony internetowej KR-u, jak i wewnątrz w stosunku do członków KR-u. W ramach tej komunikacji trzeba przekazywać władzom lokalnym i regionalnym najistotniejsze informacje, tak by mogły zainicjować Zielony Ład w terenie, w tym informacje o możliwościach finansowania. Wreszcie projekt paktu CoR4Climate będzie okazją do podsumowania zobowiązań członków KR-u w zakresie Zielonego Ładu i promowania możliwości wzajemnego uczenia się.

52. Proponuje utworzenie forum do spraw zielonego ożywienia gospodarczego, w ramach którego Komisja Europejska, władze lokalne i regionalne oraz inne zainteresowane strony będą mogły wspólnie pracować nad działaniami w dziedzinie klimatu. Forum to mogłoby zostać włączone do cyfrowej platformy Paktu na rzecz Klimatu zarządzanej wspólnie przez Komisję i KR.

53. Popiera wdrożenie zielonego przyrzeczenia, by stosować zasadę „nie szkodzić”, i włączenie jej do Programu lepszego stanowienia prawa i wytycznych Komisji. Spójność polityki i lepsze stanowienie prawa są centralnym elementem tworzenia o czasie skutecznego prawodawstwa, przynoszącego obywatelom rzeczywistą wartość dodaną. Jest zatem ważne, aby obywatele, zainteresowane strony i wszystkie szczeble sprawowania rządów mogli przyczynić się do opracowania właściwych przepisów we właściwym celu. Należy wykorzystać zestaw instrumentów i wytycznych służących lepszemu stanowieniu prawa, aby osiągnąć cel neutralności klimatycznej.

54. Podkreśla, że Pakt na rzecz Klimatu stanowi doskonałą okazję do wdrożenia zasady aktywnej pomocniczości, ponieważ jego cele pokrywają się w dużym stopniu z samą istotą podejścia opartego na aktywnej pomocniczości, które zakłada rozwijanie inkluzywnego i konstruktywnego sposobu pracy przy pełnym wykorzystaniu potencjału wielopoziomych i demokratycznych unijnych ram zarządzania.

55. Zaznacza, że UE musi pełnić rolę światowego lidera w walce ze zmianą klimatu, promując ambitne normy i cele wśród krajów sąsiadujących i innych głównych emitentów gazów cieplarnianych. W tym kontekście wskazuje na inicjatywy podjęte przez KR, takie jak Konferencja Władz Lokalnych i Regionalnych Partnerstwa Wschodniego (CORLEAP), Eurośródziemnomorskie Zgromadzenie Samorządów Lokalnych i Regionalnych (ARLEM) i współpraca zdecentralizowana, w tym inicjatywa nikozyjska dotycząca współpracy z libijskimi burmistrzami, które mogą stosować narzędzia i metody, jakie mają zostać opracowane w ramach Paktu na rzecz Klimatu, do wspierania władz lokalnych i regionalnych krajów sąsiadujących z UE w wymianie, przyjmowaniu i wdrażaniu najlepszych praktyk dotyczących budowania bardziej zrównoważonej i zielonej gospodarki.

56. Uważa, że w świetle zasadniczej roli europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych we wdrażaniu Zielonego Ładu należy zainicjować – w ramach Paktu na rzecz Klimatu – dialog z instytucjami zarządzającymi, by w pełni uświadomić im istniejące możliwości w tym zakresie. Jest gotów współpracować z Komisją w zwiększaniu świadomości i zdolności instytucji zarządzających w zakresie planowania i wydatkowania tych funduszy, z myślą o osiągnięciu neutralności klimatycznej dzięki zielonej i sprawiedliwej transformacji.

Bruksela, dnia 14 października 2020 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*
